

Prædiken til 3. søndag efter trinitatis

Luk. 15, 1-10

”Sådan bliver der større glæde i himlen over én synder, der omvender sig, end over nioghalvfems retfærdige, som ikke har brug for omvendelse”.

Hvad er et retfærdigt menneske? Og hvad er en synder? Meget kort fortalt er et retfærdigt menneske, et menneske, der giver alt, hvad han har fået af Gud, tilbage til Gud. Da han har fået alt, giver han alt tilbage til Gud og forsøger ikke selv at tilrane sig æren for noget. En synder er en, der ikke gør sådan. En synder er en, der forsøger at tage æren for noget af alt det, han kan og har. En synder er altså en skyldner, en, der skylder at tro på Gud og ikke på sig selv, en, der skylder at takke Gud og ikke sig selv for alting. Derfor beder vi i fadervor, ”Forlad os vor skyld”.

Spørgsmålet er nu: Findes der retfærdige mennesker, eller findes der kun syndere?

Den katolske kirke vil sige, at der er mennesker, der har givet Gud så meget tilbage, at der endog er et overskud af gode gerninger hos Gud. De skylder altså ikke noget. Det er dem, der kaldes helgener.

Jeg vil se på et par af vore lokale helgener:

I 1085 samlede den danske kong Knud hele den danske ledingsflåde - måske 1.000 skibe

- i Limfjorden for at rette et angreb på England. Men flåden kom aldrig af sted, fordi Knud havde travlt ved sydgrænsen, hvor han var i konflikt med den tysk-romerske kejser, Henrik 4. Først hen på sommeren fik ledingsflåden lov til at tage hjem. Knud lod sine fogeder opkræve bøder af dem, der var taget hjem i utide, fordi de skulle passe deres gårde.

Det resulterede i et åbent oprør, og Knud måtte flygte fra kongsgården Børglum til Aggersborg og videre til Viborg og Slesvig for at ende i Odense. Den 10. juli 1086 blev han myrdet i Sankt Albani Kirke; her søgte han i sin afmagt kirkens asyl, men dette asyl respekterede de oprørske bønder ikke.

Blandt kongens følge var det kun hans broder, Erik Ejegod, der undslap. Straks efter Knuds død gik broderen i gang med at få Knud helgenkåret. Da der efterfølgende blev misvækst i landbruget, blev det tolket som et tegn på, at Gud var utilfreds med drabet. Knud blev begravet i den Albani Kirke, som han selv havde ladet navngive efter den Skt. Alban, hvis helgenrelikvier han havde hjembragt fra England.

Det fortælles, at der snart begyndte at ske undere ved Knuds grav, og i 1101 blev han

Udgivet af

Grundtvigsk Forum

Nr. 404. 118. årgang

Juli 2017

ISSN 0901-2214

som den hidtil eneste danske konge kanoniseret, og hans jordiske rester anbragtes i et gyldent helgenskrin på alteret i Sankt Knuds Kirke i Odense. Knud kom til at hedde Knud den Hellige. Han ligger stadig i Skt. Knuds Kirke i Odense, nu dog i krypten under alteret.

For nogle år siden var der i Kristeligt Dagblad en vældig debat om Knud den Hellige og hvad der skulle ske med de knogler, der lå til skue under koret i domkirken.

For de danske katolikker med biskop Kozon i spidsen havde høfligt anmodet, om ikke man kunne få et par knogler af Knuds lig udleveret som relikvier, det vil sige hellige genstande, som i katolicismen antages at have undergørende virkning. Menighedsrådet havde sagt ja til anmodningen.

Men så kom biskop Drejergaard hjem fra studietur, og han henvendte sig til Dronning Margrethe, hvis forfader Knud den Hellige er. Margrethe svar var, at hun ikke havde givet tilladelse til, at skeletdelene kunne udleveres, og at hun betingede sig, at Fyns Stift og Nationalmuseet godkendte udleveringen.

Så nu stod Drejergaard med voret, og han sagde nej – efter sigende til dronningens store fornøjelse. For Drejergaard mente, at sagen nærmere end at handle om smukt økumenisk samkvem handlede om helligbrøde mod grunddogmet i en evangelisk-luthersk bekendelse.

Dyrkelsen af relikvier er ifølge Luther ”en del af den skændige forvandling af gudsydelsen til forretning og halløj”. Drejergaard skrev til Kozon, at: ”Hvis man fra den katolske kirkes side fastholder, at der er hellig-

hed knyttet til relikvier, må vi fra luthersk side også fastholde, at der i vores kirke er noget, der er så helligt, at det kan betegnes som den artikel, hvormed kirken står og falder”. Og her henviser Drejergaard til Den Augsburgske Bekendelses artikel fire, som afviser, at frelse opnås ved gode gerninger, som nu de gode gerninger helgenerne antages at have udøvet. Rækkefølgen er omvendt – det er i kraft af frelsen, at vi sættes i stand til at udøve gode gerninger.

Hvis man ser på Knud den Hellige, er der ikke meget i hans liv, der tyder på, at han skulle blive helgen. De to konkrete positive ting, den katolske kirke har at sige om ham, er: At han ville, at kirken skulle have tiende, og at udlændinge skulle regnes som medborgere. Det er jo kønt og godt, men burde vel i sig selv næppe være nok til en helgenkåring. Men hans død i kirken, hvor han ifølge helgenlegenden dræbes af et spyd i maven med armen udstrakte til et kors, altså ganske som Jesus døde, giver måske en bedre grund til helgenkåring. Retsmedicinere, der netop har undersøgt liget, siger, at han ikke blev dræbt af et spyd i siden, men af et sværd i bughulen. Men også at han ikke har afværgemærker på armene, så det er muligt, at han bare har taget imod sværdsticket som en anden Jesus. Han kan dog også bare have været holdt fast eller bundet.

Nordens anden royale helgen vil jeg også kort beskrive. Den norske kong Olav den Hellige, eller Olav den Digre, som hans samtidige kaldte ham, var stærkt med til at kristne nordmændene, som måske nok inden da var gået med til at kalde sig kristne, men så i øvrigt dyrkede deres nordiske guder,

som de altid havde gjort. Men det skete ikke som ved nutidens godmodige mission. I hans helgensaga, som vel at mærke søger at begrunde hans helgenstatus, hører vi lidt for ofte, at kongen lader bønderne lemlæste og lader hænder eller fødder hugge af de, der ikke vil tro på den barmhjertige Gud. Olav stak også øjnene ud på den oprørske kong Rørik.

Er disse to konger nu helgener værdige til tilbedelse? Er de retfærdige? Den middelalderlige katolske kirke sagde ja. Og den moderne katolske kirke siger ja, når den vil have Knuds knogler som relikvier.

For mig lyder historien om dem ikke som om, hverken Knud eller Olav har været syndeligt hellige mennesker. Eller rettere, de er lige så hellige som alle andre mennesker, som Gud har skabt. De er hellige ved at være skabt i Guds billede. Men at dyrke mennesker som helgener er simpelthen et udtryk for en forfejlet antropologi.

Mennesker *er* hellige, alle som en, men *også* som får, der farer vild. Og vi mennesker får alt af Gud, også vores evne til nogle gange at gøre gode gerninger. Når vi møder mennesker, der virker særligt gode, må vi naturligvis ære dem for det. Men da også huske at takke Gud for, hvad han har givet dette menneske. Vi skal ikke dyrke dem og tro, at de ikke længere er skyldnere. Vi skal ikke tro, at de har overvundet synden og Djævelen, der går rundt iblandt os som en brølen-de løve, som dagens episteltekst siger.

Og derfor skal man ikke give sig til at dele ud af sådanne menneskers knogler, når de engang er døde, for de er mennesker ganske som vi. Den eneste forskel, der måtte være

Redaktion

Valgmenighedspræst
Margrethe Dahlerup Koch
V. Strandbjerg 32
6950 Ringkøbing
mdkoch@mail.dk

Sognepræst
Søren Jensen
Byløkken 27
8240 Risskov
sjen@km.dk

Søndagslæsning
udkommer hver uge på
www.grundtvig.dk
– hvor man også
kan tilmelde sig
elektronisk nyhedsbrev
om Søndagslæsning

Grundtvigsk Forum
Farvergade 27
1463 København K
Telefon 3373 2800
vartov@vartov.dk

på dem og os, er, hvilke nådegaver vi har fået af Gud til at bruge til andre menneskers glæde.

Der var dengang debat om man burde begrave Knud i stedet for at lade hans knogler ligge fremme. Men sagen endte med at Knud fortsat ligger til skue under koret i Domkirken, så konfirmander og andre endnu kan gyse over dem. Men egentlig er det vel en skam, for mennesket Knud, Kong Knud den Anden, kaldet den Hellige, har fuldt det samme krav på at blive behandlet værdigt og respektfuldt som alle vi andre.

Han var en synder, ganske som vi andre her, der hver søndag må bede Gud om at se i nåde til os og hver dag forbedre os i et helligt liv og levned. Gud give, at vi må kunne sprede glæde, kærlighed og omsorg omkring os. Og må Gud finde os og frelse os, når vi farer vild i alt vort eget.

Amen!

Andreas Bojsen-Møller

Ollerup-Kirkeby pastorat.

Salmenumre:

3, 426, 492, 511, 474, 31